

D'accord !

ENORM SCALA AAN (DIGITALE) MOGELIJKHEDEN

Ebbinge-Planchon, L., Gaillot, M., Jansen, H., & Swed, Z. (2013). *D'accord! 1 havo/vwo / 1 vwo* (3e ed.). 's Hertogenbosch: Malmberg.

Begin 2013 kwam de derde editie van de leergang *D'accord!* op de markt. Deze bespreking bevat een beschrijving van de delen 1 havo/vwo en 1 vwo van de nieuwe editie: eerst de globale opbouw, vervolgens een meer gedetailleerd beeld van een hoofdstuk, dan – vooral ten behoeve van gebruikers van eerdere edities – een aantal verschillen tussen deze en de voorgaande editie, alsmede verschillen tussen deel 1 h/v en 1 vwo, en tot slot de digitale ondersteuning bij de leergang.

Globale opbouw

D'accord! omvat de volgende delen: 1 en 2 vmbo-gt/havo, 1 en 2 havo/vwo, 1 en 2 vwo, 3/4 vmbo-gt, 3, 4 en 5 havo, 3, 4 en 5/6 vwo. 3/4 vmbo-gt wordt een deel 3 vmbo en een deel 4 in drie leerwerkboek-katernen: *grammaire*; *lire*; schoolexamens

spreken/schrijven/kijken & luisteren. Naast de boeken is een ePractice Pack beschikbaar, waarin online aanvullend lesmateriaal is te vinden. De opbouw in deel 1 is als volgt: elk hoofdstuk bevat een basisroute (naar keuze deels of volledig te volgen via het ePack). Die wordt afgesloten met een digitale of schriftelijke adviestoets. Daarna neemt de leerling een vervolgroute. In het geval van een digitale adviestoets wordt de juiste vervolgroute met extra oefenmateriaal of juist plusmateriaal klaargezet.

Het *livre de textes* begint met een paar pagina's waarin een kort overzicht voor leerling en docent zijn te vinden, gevolgd door een schema met de niveauaanduiding van de *can do-statements* per hoofdstuk volgens het ERK, het noemen van de componenten waaruit de leergang bestaat en de onderdelen per hoofdstuk: *intro, regarder et écouter, lire, écrire et grammaire, parler et expressions, voilà la France, pages jaunes*.

In die *pages jaunes* staan vocabulairelijsten Frans–Nederlands bij elke *leçon*, grammaticaregels met voorbeeldzinnen, *expressions*, zoals vragen en vertellen hoe laat het is, de weg vragen en wijzen, uitspraakregels. Heel handig is het gegeven dat na de *pages jaunes* bij elk hoofdstuk afzonderlijk een totaalbeeld van alles wat aan bod komt in deel 1 wordt geboden: een grammaticaoverzicht dat begint met een praktisch schema waarin in één oogopslag te vinden is in welk hoofdstuk *les mots, phrases* en *verbes* staan, waarna de woordsoorten stuk voor stuk met regels en voorbeelden worden gepresenteerd, van het bepaald lidwoord tot en met de onregelmatige werkwoorden. Vervolgens worden de taalfuncties nog eens op een rijtje gezet, van het beginnen van een gesprek tot en met het vervolgen daarvan, waarin ook opvul- (heel nuttig) en struc-

tuurwoorden niet ontbreken. Dan volgen de uitspraakregels, van het verbinden van woorden tot en met de uitspraak van eindletters, waarbij de auteurs duidelijk rekening houden met voor Nederlanders specifieke uitspraakproblemen. Het eind van het *livre de textes* wordt gevormd door woordenlijsten F–N en N–F.

Over het refereren aan het ERK ten slotte dit: in feite is gebruikt gemaakt van de Taalprofielen (NaB-MVT, 2004), waarin *can do-statements* zijn geformuleerd die aansluiten bij het ERK.

Een steekproef

Bij wijze van steekproef nu een meer gedetailleerde opsomming van wat hoofdstuk 5 (een van de acht in het boek) te bieden heeft. Wie de neiging heeft om ervan uit te gaan dat het werkboek het tekstboek ondersteunt, moet dat idee omkeren: de leeseenheden begint in het werkboek, niet voor niets heet daarin oefening 1 *On commence*. Hoofdstuk 5 heeft als titel *J'aime*. Klinkt positief, maar *leçon 1* van dit hoofdstuk heet al meteen *Je n'aime pas l'école*. Dat zal de doelgroep aanspreken, maar de leertip luidt: 'Het woord *niet* is in het Frans *ne/n'*... *pas*. In spreektaal wordt *ne* soms weggelaten!' Die wordt dus in het Nederlands geformuleerd, de instructie bij de oefening in het vwo-deel gaat in het Frans, maar de vragen erbij ('Wat is de titel van deze les en wat betekent dat?') dan weer in het Nederlands. Daar valt wat voor te zeggen, maar of leerlingen zo snel (willen) schakelen?

Het gaat in deze introles om twee teksten in het *livre de textes*: een *fiche d'identité* en een *chanson* met videoclip (*J'aime pas l'école*). Aan die teksten zijn gekoppeld: een *vraaijfaux*-oefening leesvaardigheid (*Lisez et cochez*), een vocabulaire-vertaaloefening (*Devinez et notez*),

een morfologische oefening (*Remplissez les mots manquants*) over het bezittelijk voornaamwoord, een syntactische oefening met de ontkenning (*Soulignez et écrivez*), een oefening globale luistervaardigheid bij het *chanson* (*Écoutez et répondez*), idem voor selectief luisteren (*Écoutez et cochez*). Uitspraak en memoriseren van woorden uit deze les (*Écoutez et prononcez*) wordt gedaan aan de hand van de lijst in de *pages jaunes*.

De afsluitende oefening *On finit* hoort bij de ERK-descriptoren: in dit geval het kunnen aangeven welke schoolzaken je wel of niet prettig vindt.

Een aparte status heeft de les die elk hoofdstuk afsluit. Onder de kop *Voilà la France* komen *civilisation*-elementen aan bod, hier een reeks oefeningen bij vier korte, informatieve teksten over de *Francofolies* in La Rochelle.

Qua omvang is de derde editie afgeslankt, met name wat het tekstboek betreft, dat ongeveer een derde dunner is geworden. Dat kan enige opluchting brengen bij de klacht van alle tijden dat 'het boek niet uitkomt'. En mochten docenten toch niet zover komen: hoofdstuk 8 is volledig herhaling, er komt geen nieuwe stof aan bod.

In kwantitatief opzicht zijn er in de derde editie nogal wat meer oefeningen, maar ze lijken korter, gezien het feit dat het oefenboek minder pagina's telt. Het

zou kunnen dat hier de tijdgeest een rol speelt: geringer concentratievermogen van kinderen van nu vraagt om kortere oefeningen, zo lijkt het. Voor de meeste soorten oefeningen geldt dat de verschillen in frequentie niet heel groot zijn. In het oog springende verschil betreft de categorie 'Vertaal (& memoriseer/uitspraak)': niet in editie 2, zevenmaal in editie 3. Dat geldt bijna evenzeer voor de uitspraak (& memoriseer): één tegen vijf.

Verschillen tussen deel 1 havo/vwo en 1 vwo

Het deel 1 havo/vwo en het deel 1 vwo bevatten deels verschillende teksten, er zijn derhalve corresponderende verschillen in de inhoud van het grammaticaoverzicht, de taalfuncties en de woordenlijsten F–N en N–F. Al lijken de teksten hetzelfde, er zijn toch verschillen. De teksten in vwo zijn vaak wat lastiger en langer. Het vwo-deel telt vier pagina's meer.

Qua grammatica biedt 1 vwo ook iets meer: voorzetsels voor landennamen, meer onregelmatig gevormde bijvoeglijk naamwoorden, meer voorbeeldzinnen voor het gebruik van het persoonlijk voornaamwoord. Hetzelfde geldt voor de taalfuncties: 'zeggen waar je woont' versus 'zeggen waar je woont of waar het is', 'vragen en zeggen naar welk land iemand gaat', samengestelde voorzetsels (*à côté de*), 'praten over je schooldag', 'je voor-

keur uitspreken'. Een nuttige taalfunctie die in beide delen voorkomt, zijn opvulwoorden zoals *Eh bien*, 'fillers' die worden gebruikt om gevulde pauzes tijdens het spreken in te bouwen. Er valt veel voor te zeggen om *eah* in die categorie op te nemen, al was het maar om de leerlingen de juiste spelling van dat frequente woord aan te leren. Even frequent is *Ah bon !*, ook opgenomen, maar over de vertaling 'Ach ja!', dat immers vaak meewarigheid uitdrukt, valt te twisten. 'O ja' of 'Aha' lijken een betere equivalent.

Voor het op detailniveau in kaart brengen van verschillen is wederom *chapitre 5* als steekproef gebruikt. In het oefenboek is het duidelijkste verschil het gegeven dat de instructies bij de oefeningen in het vwo-deel in het Frans zijn gesteld. Verder geldt dat de oefeningen in het h/v-deel soms wat meer 'prijsgeven' (invuloefeningen in plaats van open vragen) en korter zijn. Ook het afsluitende *On finit* is in dat deel wat beknopter. Hoewel de vwo-oefeningen vaak wat langer zijn, is de totale omvang in beide oefenboeken gelijk: er zijn meer oefeningen in het h/v-deel, maar die zijn doorgaans korter.

Digitale ondersteuning

De term *digitale ondersteuning* is in feite zwak uitgedrukt: wie dat wil kan honderd procent digitaal werken met het *Full digital pack*. Degenen die nog niet zover zijn, kunnen kiezen uit drie andere gradaties van (niet-)digitalisering: een zogenaamd arrangement 100% papier, een arrangement Voordeel (voornamelijk papier, soms digitaal) of een arrangement Multimedia (handboek, oftewel *Livre de textes*, papier) en een ePractice Pack: digitaal materiaal en digitaal werkboek. Een greep uit het uitgebreide materiaal dat het ePack biedt aan de hand van de tabs

	2E EDITIE	3E EDITIE
TEXTES	9 chapitres à 5 leçons (+ 3 keuzelessen) elk, totaal 143 blz.	8 chapitres à 6 leçons (incl. 1 keuzeles) elk, totaal 125 blz.
EXERCICES	deel A 86 blz., deel B 106 blz. = totaal 192 blz.	128 blz.

Verschillen tussen de tweede en derde editie

op de startpagina levert het volgende op.

De overzichtspagina laat de inhoud zien van het materiaal, aanwijzingen voor hoe aan de slag te gaan met de methode, een overzicht van behaalde resultaten (als die er eenmaal zijn) en acht *actus*, extra tekstmateriaal dat past bij de tijd van het jaar of ingaat op een actuele gebeurtenis. Deze opdrachten verschijnen acht keer per jaar en worden na verschijning toegevoegd aan het ePractice Pack.

De inhoudsopgave van het lesmateriaal biedt onder meer de optie 'arrangeren': het toevoegen van bestaand lesmateriaal, dan wel een toets of nieuw lesmateriaal. Ook is hier het antwoordenboek te vinden. De knop 'Eigen materiaal' biedt de mogelijkheid om allerlei bestanden in te voegen: Word, Excel, PowerPoint, video, audio, pdf, zip-bestanden, links en afbeeldingen. Daarbij kan worden aangegeven voor welk niveau ze zijn bestemd: basis, extra, remediërend, plus. Het ondersteunend materiaal omvat de docentenhandleidingen, de audiotranscripties, studiehulp/naslag, met een grammaticatrainer en een werkwijzer. De onderbouwversie hiervan (zelfs die voor vmbo) bevat hoogstandjes als aanwijzingen voor het maken van onderzoeks- en practicumverslagen. De knop 'Documenten' biedt toegang tot een groot aantal bestanden, van audiobestanden waarbij de chansons in de lessen kunnen worden geplaybackt tot en met videoclips.

Het binnenhalen van de clips vanaf de site gaat niet vanzelf: ze moeten worden geopend met Irfanview, dat niet standaard in Windows aanwezig is, het kan wel (gratis) worden gedownload. De uitgeverij werkt eraan dat de Mediaplayer kan worden gebruikt met ingang van het schooljaar 2014–2015. De docent die (even) niet beschikt over de juiste faciliteiten (computer en smartboard) in de klas kan als alternatief de Luister- en kijkbox gebruiken, waarmee op cd en dvd de audio- en videofragmen-

ten bekeken kunnen worden.

Het moge duidelijk zijn: de ware digifan kan hier heel veel kanten mee op, de keuze aan materialen is schier oneindig, al zal de gebruiker die wat minder ervaring heeft op de digitale snelweg zich terdege moeten inwerken om even behendig als de leerlingen van nu digitaal te gaan.

Tot besluit

Veel van wat *D'accord!* te bieden heeft moest onbesproken blijven. Sterke punten zijn, in willekeurige volgorde: de aantrekkelijke lay-out, het enorme scala aan beschikbaar lesmateriaal, de souplesse waarmee de docent daaruit kan kiezen, de mate waarin leerlingen zelfstandig met dat materiaal kunnen omgaan. Wel zal de docent veel tijd moeten investeren om zich ten volle alle mogelijkheden eigen te maken. Niet duidelijk is waarom – om te beginnen in de titel – is gekozen voor een spatiëring voor leestekens die afwijkt van het Franse systeem, waarin voor een dubbele punt, puntkomma, uitroep- en vraagteken een spatie hoort. Volgens de uitgever is hier voor gekozen om de leerlingen niet te verwarren met het Nederlandse systeem, vanaf jaar 3 wordt het Franse systeem gebruikt, ook in vmbo. Echt sterk is dat argument niet en dat voor de bovenbouw delen wel het Franse systeem is gekozen zal, naar te vrezen valt, niet voorkomen dat de leerlingen na drie jaar nog steeds de Nederlandse spatiëring zullen gebruiken. ■

Arie Hoeflaak

Reactie van de uitgever op deze recensie: 'We danken Arie Hoeflaak voor deze uitgebreide en positieve bespreking. Graag willen we hieraan toevoegen dat *D'accord!* het komende jaar inzet op verbetering van de toetsen inclusief RTTI, op de verschijning van de delen 2 en op het met veel aandacht schrijven van de delen 3 vmbo, havo en vwo.' Reactie hierop van de auteur: 'Maar onverlet blijft dat Erik Kwakernaak in LTM 2013-5 opmerkte: "RTTI en OBIT maken docenten en leergangauteurs bewust van een belangrijke problematiek, maar hun betrouwbaarheid als determinatie-instrument laat veel te wensen over."'

kroniek

Café La Barberie in Ville de Québec. Foto: Stan Hieronymus

Omgeven door driehonderd miljoen Engelstaligen, wordt in Québec al jarenlang gestreden voor het behoud van de Franse taal. Om het gebied en de Franse taal te promoten, wordt er door de regering en de Université Laval jaarlijks een bijscholingscursus met bijbehorende beurs aangeboden aan docenten Frans. Deze beurs werd dit jaar voor het derde jaar op rij ook weer aan een Nederlandse docent aangeboden, waarvoor ik afgelopen jaar werd uitgekozen. In juli vertrok ik naar Québec, en hieronder doe ik verslag van mijn ervaringen en geef ik u enkele tips om deze mooie provincie ook bij uw leerlingen te laten leven.

De beurs

Deze zomer mocht ik, samen met 38 andere docenten Frans uit Noord- en Zuid-Amerika en Europa, drie weken deelnemen aan de *Stage en didactique du français, culture et société québécoises*. Deze stage is bedoeld om kennis op te frissen en te verdiepen door middel van werken en hoorcolleges. Na de lessen waren er nog opdrachten te doen: van het lezen

Stage en didactique du français, culture et société québécoises

van wetenschappelijke artikelen tot het maken van een educatieve poster voor leerlingen waarin Québec centraal staat. Daarnaast hebben we heel veel geleerd over de geschiedenis van de taal en over de omgeving zelf. Na de lessen en in het weekend werden er nog uitstapjes georganiseerd naar het centrum van Québec, verscheidene musea, de waterval van Montmorency, het île d'Orléans en Montréal.

Frans in Québec

Tegenwoordig wonen er 8 miljoen mensen in de provincie Québec, van wie er zo'n 7 miljoen Franstalig zijn. De eerste kolonisten waren voornamelijk boeren uit de kustgebieden van Frankrijk. Het is daarom niet verwonderlijk dat het Frans in Québec veel maritieme en rurale woorden kent. Waarschijnlijk hebben *les filles du roi* een grote stempel gedrukt op de huidige woordenschat en het accent van de *Québécois*; deze hebben nog veel overeenkomsten met het Frans dat men sprak in Parijs tijdens de achttiende eeuw.

Natuurlijk is een taal veranderlijk. In Québec wordt de taal beïnvloed door het Engels en ook zijn er woorden overgenomen van immigranten uit andere Franstalige landen. *Le Québec et la mosaïque francophone* van J.F. Smith geeft hier een goed beeld van. Doordat Québec geografisch gezien geïsoleerd lag van de rest van Canada, van-

wege het hoge geboortecijfer en omdat de Franse Canadezen graag de taal van hun voorouders wilden behouden, is het de Britten nooit goed gelukt om Québec Engelstalig te maken. Al snel werd het Frans ook als taal geaccepteerd, ook al was de regering het hier niet altijd mee eens. Na de stille revolutie in de jaren zestig, waarin werd gestreden voor een betere werkgelegenheid voor Franstaligen en voor een groter zelfbewustzijn, noemden de Franse Canadezen zichzelf voortaan *Québécois*. Sinds 1974 is het Frans zelfs de enige officiële taal van Québec. Ondanks hun Franse en Britse voorgeschiedenis, voelen de huidige *Québécois* zich vooral Canadees en Noord-Amerikaans. Opvallend is dat na de stille revolutie en de daarbij horende scheiding van kerk en staat, veel katholieke woorden (zoals *hostie*, *tabernacle* en *calice*) vloekwoorden zijn geworden.

Ervaringen

Wat mij het meeste heeft opgeleverd tijdens mijn reis afgelopen zomer is alles wat ik heb geleerd over de cultuur, taal en geschiedenis van Québec. Daarnaast heb ik het contact en de discussies met collega's uit verschillende landen zeer gewaardeerd. In Québec, te midden van veel Zuid-Amerikanen, heb ik ontdekt dat het voor veel mensen niet vanzelfsprekend is om Frans te gebruiken in Frankrijk. Zo waren er docenten die hun studenten lesgeven zodat zij naar Québec kunnen emigreren. Menig klaslokaal Frans wordt gesierd door Eiffeltorens en posters van Amélie Poulain. Heel fijn om in het lokaal te hebben, maar willen we leerlingen juist niet duidelijk maken dat het vak meer is dan alleen Frankrijk? Laten we onze leerlingen daarom meer onderdompelen in het grotere geheel van alle 32 landen waar Frans de officiële taal is. ■

Marieke Tuinstra

QUÉBEC IN DE KLAS
<<http://cabouge.tv5.ca>>: mooie site met nieuws, lesopdrachten en filmpjes
<www.tetesclaques.tv>: 184 grappige filmpjes met kleipoppetjes die spreken met het typische accent uit Québec
<www.spl.gouv.qc.ca/>: hier zijn gratis handige folders (papier of digitaal) aan te vragen over de geschiedenis en rol van het Frans in Québec
<www.ph-ludwigsburg.de/html/2b-frnz-s-01/overmann/baf4/quebec/index.html>: verzamelsite met onder andere liedjes, literatuur en geschiedenis
<www.elul.ulaval.ca>: informatie over de talencursussen van de Université Laval
<www.bdlp.org>: handige zoekmachine waarmee u het land van herkomst van een Frans woord kunt vinden

Petit lexique Québécois...

Bobette

Calotte

Coton ouaté

Mitaine

Soulier

Tuque

Froque

Bas

Espadrille